

16. Kissné Geosits Beatrix – Teleki Béla (szerk.) (2005): Családi életre nevelés. Korda Kiadó, Kecskemét
17. Lévai Attila (2014): Újrakezdés Istennel. Kálvinista Szemle. Évf. 85, sz. 9.
18. Pálhegyi Ferenc (2009): Örjárat az etika körül. KIA, Budapest
19. Rogers, Carl R. (2015): Valakivé válni. A személyiség születése. Edge 2000, Budapest
20. Schaudé, Otto – Bormuth, Lotte (szerk.) (1993): Hinni, tanítani, nevelni. Evangéliumi Kiadó, Budapest
21. Schmid, Beat (2006): Gyermeknevelés – a legjelentősebb feladat. In Ethos, 2006/4, 40-45. o.
22. Somogyi Alfréd (2016): Református egyházjogi és jogteológiai reflexiók az Európai Unió egyházfelfogására. In: A kegyelem és hűség útján: Tanulmánykötet Dr. Kocsev Miklós tiszteletére. Szentendre: Tillinger Péter Műhelye.
23. Spock, Benjamin (1998): Szülőnek lenni nehéz. Glória Kiadó, Budapest
24. Szilágyi Vilmos (2006): Szexuálpszichológia. A szexuális egészségvédelem szakkönyvei. Medicina Könyvkiadó, Budapest
25. Zimbardo, Philip – Coulombe, Nikita D. (szerk.) (2016): Nincs kapcsolat. Hová lettek a férfiak? Libri Kiadó, Budapest

Szénási Lilla:

Új hittankönyvek a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház használatában

A katechézisben mindig fontos kérdésként jelent meg, hogy mikor, mit és hogyan tanítson a hitoktató. Különböző korokban különböző válaszokat adtak ezekre a kérdésekre. Közös jellemzőként azonban minden korra nézve megállapíthatjuk a katechézissel kapcsolatban, hogy az adott kor kihívásaira a tőle telhető módon mindig igyekezett reflektálni. Így jöttek létre a tankönyvek és káték, később a hitoktatási tantervek is, amelyek lenyomatai az adott kor és az adott felekezet katechetikai látásmódjának.

A „mikor” és „mit” kérdések megválaszolásához jelentős segítséget nyújtanak a katechézis számára is a társtudományok (pl. pszichológia, pedagógia) felismerései. Ha ebben a kérdésben alapul vesszük a Magyarországi Református Egyház 1997-es és 2012-es Hitoktatási Kerettantervét, megállapíthatjuk, hogy nagymértékű átfedés van az évfolyamok anyagaiban. Vagyis a pedagógiai és pszichológiai szempontok vonatkozásában szinte azonos választ adnak a „mikor” és „mit” kérdésre, főként az 1-4. évfolyam tekintetében.

A „hogyan” kérdését azonban mindig nagyban befolyásolja az adott történelmi helyzet vagy társadalmi szerkezet, amelyben a katechézis folyik. Amennyiben a katechézis célja, hogy tanítvánnyá tegyen, úgy magától értetődőnek kell tekintenünk, hogy az adott kor emberét az adott kor nyelven szólítsuk meg. Azon, amelyet ért, amelyet el- és befogad.

A Z generáció megszólításának is az egyetlen lehetséges útja, ha az ő nyelvükön és az általuk preferált eszközökkel, valamint tanulási stílusukat is figyelembe véve közvetítjük feléjük Isten szavát. Ez nem az adott kor kiszolgálását jelenti, hanem azt a tényt, hogy a katechézisünknek módszertanában idomulnia kell a megváltozott helyzethez. A biblikus, hiteles teológiai szemléletmódot szem előtt tartva törekednünk kell arra a tanuló-központúságra, amely a teljes személyiség nevelésére irányulva, Istennel való élő kapcsolatra segíti őket.

A Magyarországi Református Egyház Református Pedagógiai Intézete a kor kihívásaira igyekezett reagálni akkor, amikor tanterv- és tankönyvfejlesztésbe kezdett. Az új tankönyvcsalád igyekszik segíteni azt a szemléletváltást, amely elé az információs és digitális kor állította a katechézist. A biblikusság mellett igyekeztek a gyermek sajátosságait figyelembe vevő és a differenciálást segítő taneszközöket alkotni. A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház ezt a tankönyvcsaládot vette át, elvégezve rajta a szükséges adaptációt, hogy megjelenjenek benne Egyházunk életének, szolgálatának és felépítésének jellegzetességei.

A tanórák vezérfonalát a bibliai történetek adják, amelyeknek egymáshoz kapcsolása projekt jellegű. Ugyanakkor a történetek kibontását segítik azok az élethelyzeteket alapul vevő-, és etikai témák, amelyek hidat próbálnak képezni Isten Igéje és a gyermekek, fiatalok világa között. Ezek főként olvasmányok formájában jelennek meg.

A kerettanterv egyrészt lineárisan, másrészt koncentrikusan építkezik. A linearitást a tanévek címei,¹ a központi témája² és hívószava adja. A koncentrikusság a tantervben a minden évfolyamban jelen levő 6 koncentrikus körben³ jelenik meg.⁴

A tanterv biblikus alapelveinek kiindulópontja, hogy „a Szentháromság Isten Jézus Krisztusban kegyelméből magához hívja a Tőle eltávolodott bűnös embert.”⁵ Valláspedagógiai alapelvei között megtaláljuk a tanulók komplex személyiség fejlesztését, a korosztályszerű

¹ Az évfolyamok címei: 1. Isten tenyerén; 2. Istennel az úton; 3. A szabadító Isten szeretetében; 4. Isten a mi királyunk; 5. Istennel a döntéseinkben; 6. Isten viláosságában; 7. Isten vonzásában; 8. Isten Igéjének a tükrében.

² Az évfolyamokhoz kapcsolt központi témák az előző, 1998-ban kiadott Református hitoktatási tantervben is jelen voltak.

vö: Református hittanoktatási tanterv, 1-6. évfolyam, Budapest, Református Pedagógiai Intézet, 1998, 8. p.

³ Bibliai történetek, Isten utat mutat a mindennapokban, Isten szól hozzánk, Isten közösséget formál, Református keresztyénnek lenni és Ünnepejünk együtt!

⁴ vö: A Magyarországi Református Egyház hit- és erkölcsstan kerettantere, Budapest, Református Pedagógiai Intézet, 2012, 8-9. p.

⁵ A Magyarországi Református Egyház hit- és erkölcsstan kerettantere, Budapest, Református Pedagógiai Intézet, 2012, 10. p.

és változatos pedagógiai módszerek és igényes taneszközök használatának javaslatát. A keresztyén nevelés három alappillére mellett számol azzal a szociológiai helyzettel is, amelyben a tanulók egy része nem hitben élő családokból érkezik, illetve nincs kapcsolódásuk gyülekezeti közösséghez.⁶

A Református Pedagógiai Intézet az információs és digitális kor kihívásait szem előtt tartva végezte és végzi a tankönyvfejlesztését. A digitális tartalmak kritériumaiként a következőket határozták meg:

- Biblikusság
- Pedagógiai tudatosság
- Célszerűség
- Tanulókra hangoltság
- Élményközpontúság

Az alábbiakban a tankönyvek, tanári segédletek és munkafüzetek jellemzőit fogom röviden bemutatni.

Tankönyvek

Az 1. évfolyam részére írt tankönyv ugyanúgy képeskönyv jellegű, mint az előző tankönyv volt. Nagyon kevés szöveggel dolgozik. 2. évfolyamtól a 4. évfolyamig azután ez fokozatosan növekszik. Az aranymondások, illetve a tananyag fő üzenetei színes és nagyobb betűtípussal vannak kiemelve. Az adott tananyaghoz tartozó oldalakon szövegdobozokat találunk Tudod-e?, Beszéljessünk! illetve Játsszunk! címszavakkal, amelyekben az órai feldolgozást segítő információk, kérdések vagy játékok találhatók. Az alsó tagozat tankönyvei elérhetőek az interneten is, a www.rpi.reformatus.hu oldalon, így interaktív táblán vagy projektor segítségével kivetíthetjük azokat a leckeiket a magyarországi tankönyvből, amelyek nem tartalmazznak utalásokat Egyházunkra vagy annak szolgálatára.

Az 5-8. évfolyam hittankönyvei egyértelműen a Z generációra lettek hangolva. Ezekben a könyvekben már többféle színkódos szövegdobozok találhatók az információk strukturálására, amelyek számí-

⁶ vö: A Magyarországi Református Egyház hit- és erkölcsstan kerettantere, Budapest, Református Pedagógiai Intézet, 2012, 10-11. p.

tógépet idézően vannak elrendezve. Ezenél az évfolyamoknál is jellemző, hogy kevesebb szöveggel és több illusztrációval dolgoznak, mint az előző tankönyvek. Mindezek nagyban elősegítik a fiatalok bevonódását. A tankönyvek szintén elérhetőek az interneten, a www.rpi.reformatus.hu oldalon.

Mivel Magyarországon az általános iskolákban csak 8 osztály van, ezért szükséges lett Egyházunk részére 9. osztályos tankönyvet szerkeszteni. Így a 9. évfolyam tankönyve 3 középiskolai modul-könyvből lett összeállítva. Ennek köszönhető, hogy pl. grafikájában nem mutat olyan egységes képet, mint az előző évfolyamok könyvei. Ugyanakkor az első két modul leckéi szépen illeszkednek a konfirmációs oktatás anyagához. A harmadik modul témájában eltér az előző kettőtől, de a mai világban, amikor az okkultizmus és a babonáság egyre nagyobb teret nyernek, szükséges, hogy a fiatalok megismerjék, és tisztán lássák Jézus hatalmát a természeti erők felett.

Tanári segédletek

Az előző hittankönyv családdal ellentétben, jelen esetben *csak on-line tanári segédlet* létezik, szintén a www.rpi.reformatus.hu oldalon. Ennek oka, hogy mivel a segédletek folyamatosan frissülnek az óravázlatok, háttéranyagok, ötlettárak terén, így nincs szükség állandó utánnyomtatásra és mindenki számára ingyenes. A segédletek minden évfolyamhoz letölthetőek leckénként vagy egyben is. Minden óravázlat tartalmaz teológiai alapvetést, valláspedagógiai szempontokat, illetve a teljes személyiséget figyelembe véve az adott órának 3 célját. A kognitív cél a megértést, az affektív cél a szociális készségeket és az empátia fejlesztését, az érzelmi intelligencia fejlesztését, a pragmatikus cél pedig a gyakorlati keresztyén élet megélését segíti elő. Egy órán természetesen csak egyet hangsúlyozunk ezek közül, rejtve azonban mindháromnak meg kell jelennie.

A leckékhez tartozó ötlettárba digitális feladatok lettek beépítve, hogy a hitoktató kiválaszthassa a csoportja számára legmegfelelőbbet, figyelembe véve a csoport létszámát, összetételét, képességeit.

Egyes évfolyamoknál a tanári segédletek mellett élménypedagógiai óratervek linkje is található.

A kilencedik évfolyam tanári segédletei jelenleg sajnos még nincsenek feltöltve.

Tanmenet javaslatok

Minden évfolyamhoz találunk heti 1 órás és heti 2 órás hitoktatáshoz 8. évfolyamig.

Az **IKT anyagok** között a digitális hittankönyvet, a tankönyv énekeinek gyűjteményét, értelmi sérült gyermekek számára készült segédanyagok linkjét, térképeket és illusztrációkat, interaktív táblán feldolgozható feladatokat, digitális hittankönyvet, online házi feladatokat, a tankönyv énekeinek gyűjteményét és évfolyam órára ajánlott igéskártyákat találjuk.

A 7. évfolyam egyéb digitális segédleteiben található egy Jeremiásról szóló 5 részes anyag, amelyhez tartozik még egy digitális segédlet is. Minden anyag tartalmaz PPT-t és szöveggépet.⁷

Az énekek valamennyi énekgyűjteményben betűrend szerint vannak feltöltve a kottával együtt.

A digitális segédletek által használt típusfeladatok a következők: www.abibliamindenkie.hu; kisfilmek és tájékoztatók; a bibliai történet feldolgozásai; fogalom / háttérinformáció-keresés; kreatív, számítógépes munkát igénylő feladatok.

Munkafüzetek

Magyarországon minden évfolyamhoz két munkafüzet készült, figyelembe véve, hogy gyülekezeti hittanoktatásban (35 tanóra), vagy egyházi iskolában történő hittanoktatásban (70 tanórával számolva) kívánják használni. Egyházunk az egyházi iskolák számára íródott munkafüzetet adaptálta.

⁷ Jeremiás elhívása, Jeremiás a fazekas házában, Jeremiás az idősek szónoka, Jeremiás a kútban és Jeremiás az új szövetség hírnöke.

A digitális segédanyag szerzői: Dr. Fodorné Dr. Nagy Sarolta, Bíró Ferenc, Bíróné Kocsi Renáta, Gécziné Bankus Zsuzsanna, Pándy-Szekeres Anna, Pándi-Szekeres Áron, Pándy-Szekeres Julianna.

Az 1. évfolyam munkafüzete nagyon sok színezős és rajzolós feladatot tartalmaz. Főként az év eleji feladatok tartoznak ezek közé a feladattípusok közé, figyelembe véve, hogy ekkor még nem tudnak írni és olvasni a tanulók. További feladattípusok: választós feladatok, összekötős feladatok, labirintus, párosító feladatok, különbségkereső feladatok, számozással sorrendbe rakás, sudoku jellegű feladat, titkosítás. A témakörök összefoglalását segítő feladatok az 1. évfolyamban változatos képet mutatnak annak ellenére, hogy szinte a fele rajzolást igényel.

Az 5-8. évfolyam munkafüzetei, amelyek jelenleg nyomdai előkészítés alatt állnak, írásos feladatokat tartalmaznak. Esetenként a feladatokhoz illusztráció is kapcsolódik. A feltett kérdésekre írásban adandó válaszolás mellett megtalálható feladattípusok a következők: betűkirakó, rajzolás, feletet választós feladat, állítások befejezése, saját vélemény megfogalmazása, események számozással történő sorrendbe állítása, összekötős feladat, rejtvény, betűháló, titkosítás, igaz-hamis állítás kiválasztása, szavak pótlása, istentiszteleti napló, naplófeljegyzés, beszélgetős feladatok, kreatív gondolkodást igénylő feladatok, jellemzés.

A témakörök összefoglalására irányuló feladatok változatos képet mutatnak.

Digitális feladatbank

Az eltérő tanulói sajátosságok és tanítási szituációk miatt a Református Pedagógiai Intézet által szerkesztett Hit- és erkölcstan munkafüzetait nem minden esetben tudták a lelkipásztorok és katechéták használni. Református Pedagógiai Intézet erre reagálva hozta létre az Digitális feladatbankot, amelyet 2016 szeptemberétől lehet használni. A feladatbankba lelkipásztorok és katechéták ingyenesen regisztrálhatnak.

A feladatbankban a feladatok nem csupán az órai feldolgozást kívánják segíteni, de használhatóak ismétléshez és számonkéréshez is. Megtalálhatóak a feladatok között a munkafüzet feladatai is, ezen kívül számos más feladat. A feladatbankban jelenleg 25 féle feladattí-

pus található, amelyek közül a hitoktató a csoport adottságainak megfelelően saját feladatsort állíthat össze⁸.

A kezdőlap bal oldalán lévő sávból lehet elérni a különböző funkciókat:

- Tanulók
- Csoportok
- Feladatsorok
- Feladatok
- Saját feladatok
- Új feladat

A Tanulók menüpontnál meghívást küldhet a hitoktató a hittanra járó gyermekeknek és fiataloknak.⁹ A meghívás 2 napig érvényes, lejárát előtt újraküldhető vagy visszavonható. A meghívott e-mailben egy linket kap, amely egyszeri hozzáférést biztosít a saját jelszavának a beállításához. A jelszó beküldésével létrejön a profil és a hozzáférés után aktívvá válik. Ez után email címével és jelszavával tud belépni.

A Csoportok menüpont alatt a hitoktató saját csoportokat hozhat létre, amelybe beoszthatja a hitoktatásra járókat. A csoport neve szerkeszthető, s a csoport nevére kattintva megjelenik a csoportba tartozók listája. A csoporton belül így tud a hitoktató online feladatokat küldeni a tagoknak.

A feladatsorok menüpontban tudja összeállítani a saját, csoportra vagy egyénre szabott feladatsorát. Az Új feladatsor létrehozása ikonra kattintva a megjelenő mezőben megadja a feladatsor megnevezését,

⁸ Feladattípusok: keresztrejtvény, kvíz, kakukktójas, igaz-hamis, párkereső, főfogalom keresés, szókereső, szókirakó, mondatkirakó, titkosítás, szófelhő, hiányos szöveg pótlása, sorba rendezés, válasz kereső, képes válasz kereső, Nézz utána!, Nézz utána! – képes verzió, labirintus, színező, különbség kereső, rajzos kakukktójas, irányított színezés, számokból rajzok, kézműves

⁹ Természetesen ehhez szükséges, hogy rendelkezzenek a gyerekek és fiatalok ehhez alkalmas technikai eszközzel (számítógép, táblagép, okostelefon) és internet hozzáféréssel. Sajnos ma is vannak olyan hátrányos helyzetű gyerekek, akiknek otthon nincs internetkapcsolata vagy eszköze. Ebben az esetben megoldás lehet, ha az iskolai informatika oktatásra használt számítógépeket használhatják. Mindazonáltal a tanulók meghívása és belőlük csoportok létrehozása csak egy plusz lehetőség, mivel a feladatbank elsődleges célja a katechéták differenciált munkájának megkönnyítése.

majd a Mentés-re kattintva megkezdődhet a feladatsor szerkesztése. Miután megjelent a feladatsor szerkesztési oldala, majd a Feladat hozzáadása linkre kattintva a Feladatok oldalra navigál. Itt a feladatok előtt lévő „+” ikonra kattintva az adott feladat bekerül a feladatsorba. Ezt követően menthető a feladatsor „pdf” formátumban, amely azonnal generál egy megoldó kulcsot is. Mindkettő nyomtatható.

A feladatsorra kattintva az oldal felső részén legördülő listákból kiválasztható a feladattípus, az évfolyam, a téma, a lecke cím és az ige hely. A feladatok kiválasztását ikonos is segítik:

- Az „i” ikon a feladatról ad tájékoztatást. Tartalmazza a típust, a leírást, az évfolyamot, a lecke címet, a bibliai könyvet, a nehézségi fokot, a létrehozás dátumát.
- A „behajtott sarkú lap” ikon alatt megtekinthető a feladat nyomtatási képe.
- A „kulcs” ikonnal a feladat megoldókulcsát lehet megtekinteni.

Az ikonok mellett külön van jelezve a feladat típusa és a leírása is.

A Saját feladatok ikonra kattintva megtekinthetők azok a feladatok, amelyeket a hitoktató maga hozott létre és feltöltött a feladatbankba.

Ezeket az Új feladat menüpont alatt tudja létrehozni.

A feladatbank hasznos segítség a hitoktatásban összevont csoportok esetén is, mivel a hitoktató úgy tudja összeállítani a csoportban jelen lévő évfolyamok feladatsorát, hogy az érdekes, izgalmas és korosztályi szintnek megfelelő legyen.

Záró gondolatok

„Mint hitoktátónak ez a tankönyvcsomag megfelel, segítség mindenképp, hogy egy adott sorrendben a nyolc évfolyamon át sorba szedi a bibliai történeteket. Azt lehet mondani a gyermekek is szeretik a tankönyvet és a munkafüzetet. Sokszor azt érzem, hogy a ma gyermekeihez közelebb áll a tankönyv világa, mint a hozzám, de ez talán pozitívum, mert valahol ez a célja.” (X generációs lelkipásztor)

A tankönyvcsaládunkkal kapcsolatban összefoglalásaként elmondhatjuk, hogy a használhatóságát nagymértékben befolyásolja az adott környezet és a csoport összetétele, amelyben a lelkipásztor

vagy a katechéta Isten örökkévaló üzenetét, áldását közvetíteni kívánja. A hitből hitbe nevelés folyamatában fontos szerepe van az üzenet- és áldás közvetítő személyének, hiszen a legújabb módszereket használó, konkrétan a Z generáció tanítási-tanulási stílusát figyelembe vevő könyv sem pótolhatja az ő lelkesedését és odaszánását. Ugyanakkor egy jól felépített tankönyvcsalád egyaránt hasznos segítség a lelkésznek vagy a katechétának az órára való felkészülésben, és a tanulóknak az aktív órai részvételben.

Felhasznált irodalom:

Tantervek:

1. A Magyarországi Református Egyház hit- és erkölcstan kerettanterve, Budapest, Református Pedagógiai Intézet, 2012, ISSN 2063-5575, ISBN 978-963-9700-86-4
2. Református hittanoktatási tanterv, 1-6. évfolyam, Budapest, Református Pedagógiai Intézet, 1998

Tankönyvek

1. *Isten tenyerén, Református hittan tankönyv 1. osztályos tanulók részére*, Rimaszombat, A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Kulturális és Közművelődési Központja, 2018, ISBN 978-80-972985-0-0
2. *Istennel az úton, Református hittan tankönyv 2. osztályos tanulók részére*, Rimaszombat, A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Kulturális és Közművelődési Központja, 2018, ISBN 978-80-972985-1-7
3. *A szabadító Isten szeretetében, Református hittan tankönyv 3. osztályos tanulók részére*, Rimaszombat, A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Kulturális és Közművelődési Központja, 2018, ISBN 978-80-972985-2-4
4. *Isten a mi királyunk, Református hittan tankönyv 4. osztályos tanulók részére*, Rimaszombat, A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Kulturális és Közművelődési Központja, 2018, ISBN 978-80-972985-3-1
5. *Istennel a döntéseinkben, Református hittan tankönyv 5. osztályos tanulók részére*, Rimaszombat, A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Kulturális és Közművelődési Központja, 2018, ISBN 978-80-89964-00-0
6. *Isten világosságában, Református hittan tankönyv 6. osztályos tanulók részére*, Rimaszombat, A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Kulturális és Közművelődési Központja, 2018, ISBN 978-80-972985-6-2
7. *Isten vonzásában, Református hittan tankönyv 7. osztályos tanulók részére*, Rimaszombat, A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Kulturális és Közművelődési Központja, 2018, ISBN 978-80-972985-5-5
8. *Isten igéjének tükrében, Református hittan tankönyv 8. osztályos tanulók részére*, Rimaszombat, A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Kulturális és Közművelődési Központja, 2018, ISBN 978-80-972985-7-9

9. *Istennel a mindennapokban, Református hittan tankönyv 9. osztályos tanulók részére*, Rimaszombat, A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Kulturális és Közművelődési Központja, 2018, ISBN 978-80-89964-03-1

Munkafüzetek

1. Isten tenyerén, Református hittan munkafüzet 1. osztályos tanulók számára, Rimaszombat, A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Kulturális és Közművelődési Központja, 2018, ISBN 978-80-972985-8-6
2. Istennel az úton, Református hittan munkafüzet 2. osztályos tanulók számára, Rimaszombat, A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Kulturális és Közművelődési Központja, 2018, ISBN 978-80-972985-9-3
3. A szabadító Isten szeretetében, Református hittan munkafüzet 3. osztályos tanulók számára, Rimaszombat, A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Kulturális és Közművelődési Központja, 2018, ISBN 978-80-89964-01-7
4. Isten a mi királyunk, Református hittan munkafüzet 4. osztályos tanulók számára, Rimaszombat, A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Kulturális és Közművelődési Központja, 2018, ISBN 978-80-89964-02-4

Internetes hivatkozások

1. Tanári segédletek, <http://rpi.reformatus.hu/content/%C3%A1ltal%C3%A1nos-iskola>
2. Online digitális feladatbank, <http://rpi.reformatus.hu/digit%C3%A1lis-feladatbank>

Kovács Ábrahám:

A koreai keresztyénség vallási és kulturális kontextusa, a protestantizmus, nacionalizmus és az inkulturáció a Hajnalpír országában

Bevezető gondolatok

A rendszerváltozás után Magyarország számos területen kapcsolatba lépett Ázsia egyik legdinamikusabban fejlődő országával. Az elsőként alakultak ki nem csak diplomáciai, hanem egyházi kapcsolatok Dél-Koreával. A magyar református teológusok, lelkészek és gyülekezeti tagok számára a dél-koreai protestantizmus jelensége több szempontból is rendkívül jelentős. A nagyhatalmak szorításában élő ország az egyetlen ázsiai ország, ahol a keresztyénség a társadalom legjobban elterjedt vallása. A szöuli Byung Yoon Chung professzor egyik kálvinizmusról szóló tanulmányában rámutat, hogy a koreai statisztikai hivatal szerint a protestánsok és katolikusok százalékos aránya nagyobb, mint a buddhistáké. A 2005-ös adatok szerint a teljes lakosságra vetítve a keresztyének aránya 29,2 % volt. Ebből a protestánsok 18,2 százalékot értek el, a katolikusok pedig 10,9 százalékot. A kettő együtt többet tett ki, mint a buddhisták aránya, amely csak 22,8 százalék volt.

Chung kiemeli, hogy a protestánsok többen vannak, mint a katolikusok és arra is rámutat, hogy a protestánsok körén belül legerősebb a presbiteriánusok, azaz a „kálvinisták” aránya.¹ Ez olyan mértékben magas százalékos arányt jelent, hogy a protestáns templomok nagy többségére rá lehetne írni „református”. Végül egy roppant érdekes összehasonlítást is tesz a buddhizmussal kapcsolatban. A magukat reformátusnak valló koreai emberek szinte száz százalékban

¹ Byung Yoon Chung, “A Reflection on the Growth and Decline of the Korean Protestant Church”, *International Review of Mission*, 103.2. (2014), 320. Megköszönöm Chung professzor úrnak, barátomnak hogy évekkkel ezelőtt a Hun-Han Teológiai Fórumon erre a tanulmányra felhívta a figyelmemet és bátorított arra, hogy a történelmi kutatók útján induljunk el közösen.